

Eindverslag

Oudenaarde, Markt 24

Titel
Eindverslag - Oudenaarde, Markt 24

Auteur(s)
Jasper Billemont

Erkende archeoloog
Jeroen Vanden Borre 2015/00021

BAAC-Projectnummer
2018-0375

Plaats en datum
Gent, 5 september 2019

Reeks en nummer
BAAC Vlaanderen Rapport 1203
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot
KBR

Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Archeologische voorkennis	5
1.2.1	Onderzoekstraject: reeds uitgevoerd vooronderzoek	5
1.2.2	Samenvatting bureauonderzoek & controleboringen (2017G228 - ANota ID: 4812)	5
1.3	Onderzoeksopdracht	6
1.3.1	Aanleiding / Geplande werken	6
1.3.2	Vraagstellingen	6
1.3.3	Randvoorwaarden.....	7
1.4	Werkwijze en strategie	7
1.4.1	Opgravingsmethode	7
1.4.2	Opgravingsorganisatie	8
1.4.3	Selectiekeuze staalname & vondsten	25
1.4.4	Afwijkingen strategie ten opzichte van programma van maatregelen of Code van Goede Praktijk	25
1.4.5	Betrokken actoren en specialisten	26
2	Assessmentrapport.....	27
2.1	Gehanteerde methoden, technieken en criteria	27
2.1	Assessment van sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren.....	27
2.2	Assessment van vondsten	27
2.2.1	Aardewerk (Olivier Van Remoorter)	27
2.3	Assessment van stalen.....	27
2.4	Assessment conservatie.....	28
3	Interpretatie van de archeologische site.....	29
3.1	Kader archeologische site	29
3.1.1	Landschappelijke ligging	29
3.1.2	Historisch kader en cartografisch materiaal.....	29
3.1.3	Archeologisch kader	29
3.2	Stratigrafische opbouw.....	29
3.3	Beschrijving archeologische site aan de hand van sporenbestand of vondstenspreiding	32
3.3.1	Allesporenkaart.....	32
3.3.2	Spoorbeschrijving.....	33
3.4	Culturele en natuurwetenschappelijke vondsten	38
3.4.1	Aardewerk.....	38
3.5	Datering en interpretatie van de archeologische site	39
3.6	Synthese kennis archeologische site	40
3.7	Beantwoording onderzoeksvragen en -doelen.....	40
3.8	Samenvatting.....	41
4	Bijlagen	42

4.1	Lijst met figuren	42
4.2	Lijst met plannen	42
4.3	Lijst met tabellen	42
5	Bibliografie	44

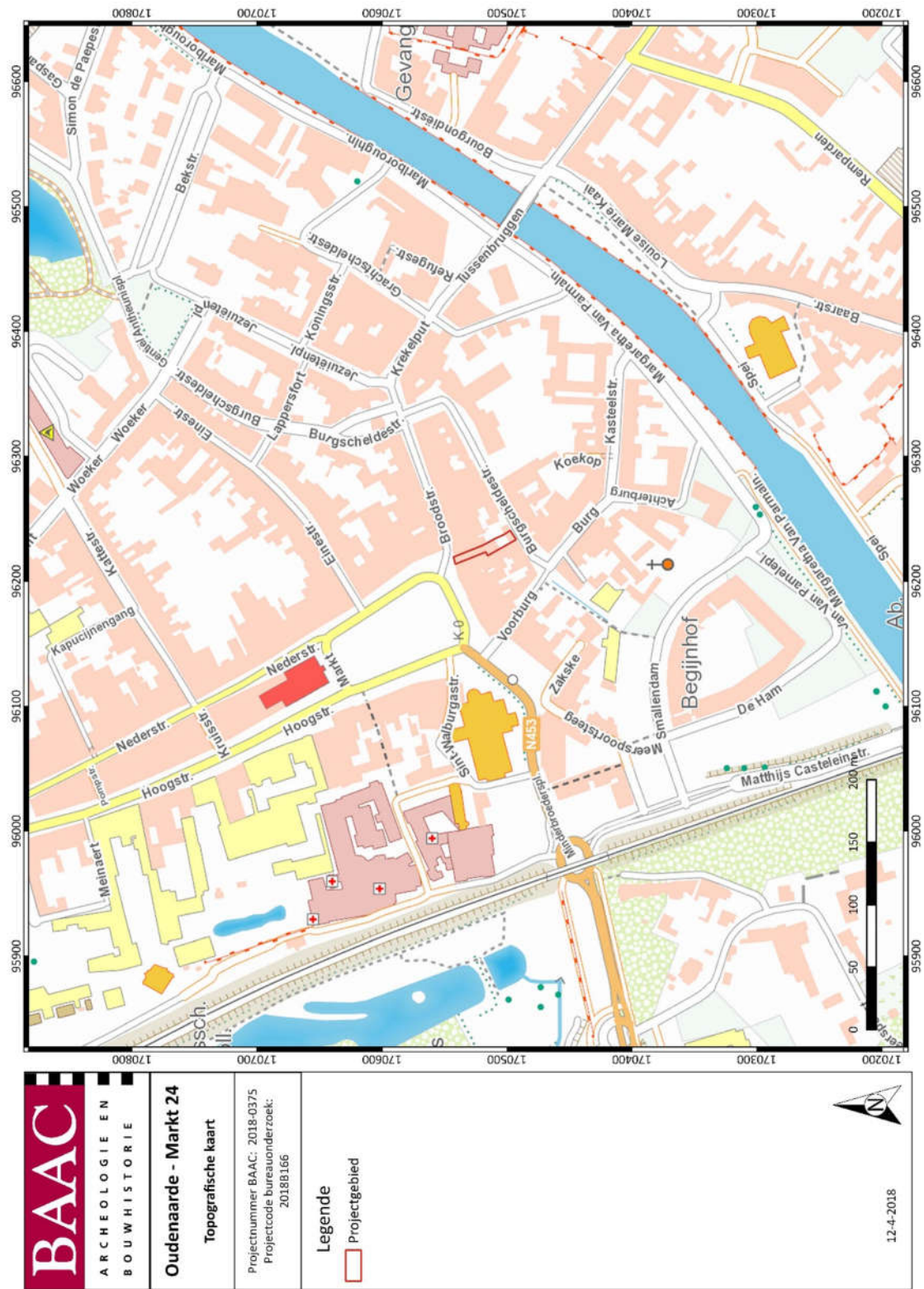
1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

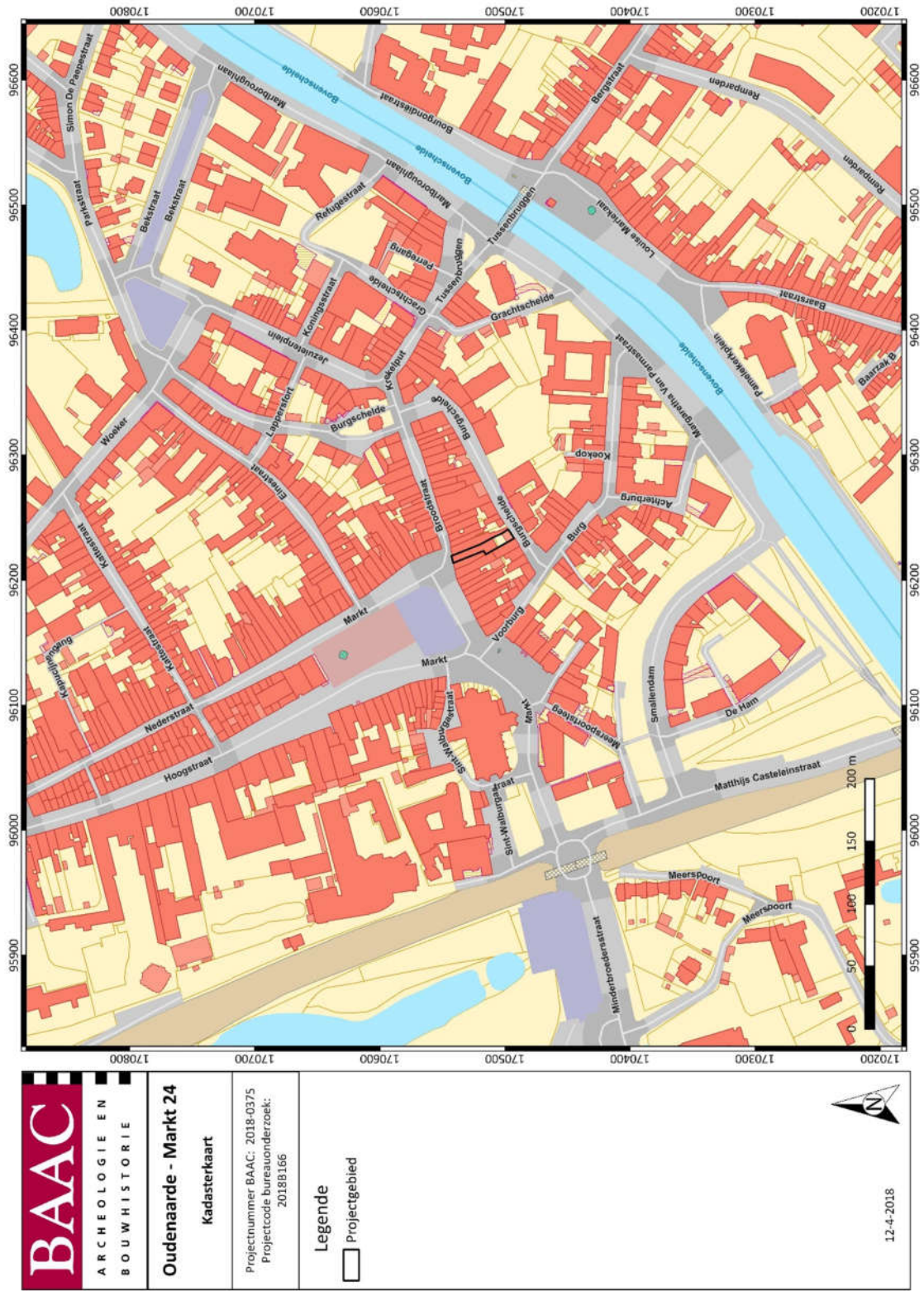
Naam site	Oudenaarde, Markt 24	
Ligging	Markt 24 Oudenaarde Oost-Vlaanderen	
Kadaster	Oudenaarde, Afdeling 1, Sectie B, 707g & 707h	
Coördinaten	X: 96213; Y: 170493 X: 96241; Y: 170543	
ID Archeologienota	4812	
Projectcode BAAC Vlaanderen	2018-0375	
Opgraving	Projectcode	2018B166
	Erkend archeoloog	Jeroen Vanden Borre (OE/ERK/Archeoloog/2015/00021) BAAC Vlaanderen (OE/ERK/Archeoloog/2015/00020)
	Betrokken actoren	Jasper Billemont (veldwerkleider) David Demoen (veldwerkleider) Jeroen Vanden Borre (veldwerkleider)
	Betrokken derden	Niet van toepassing
Uitvoeringsperiode	Februari -juni 2018	

Tenzij anders aangegeven is al het hier gebruikte kaartmateriaal afkomstig van Geopunt 2019¹

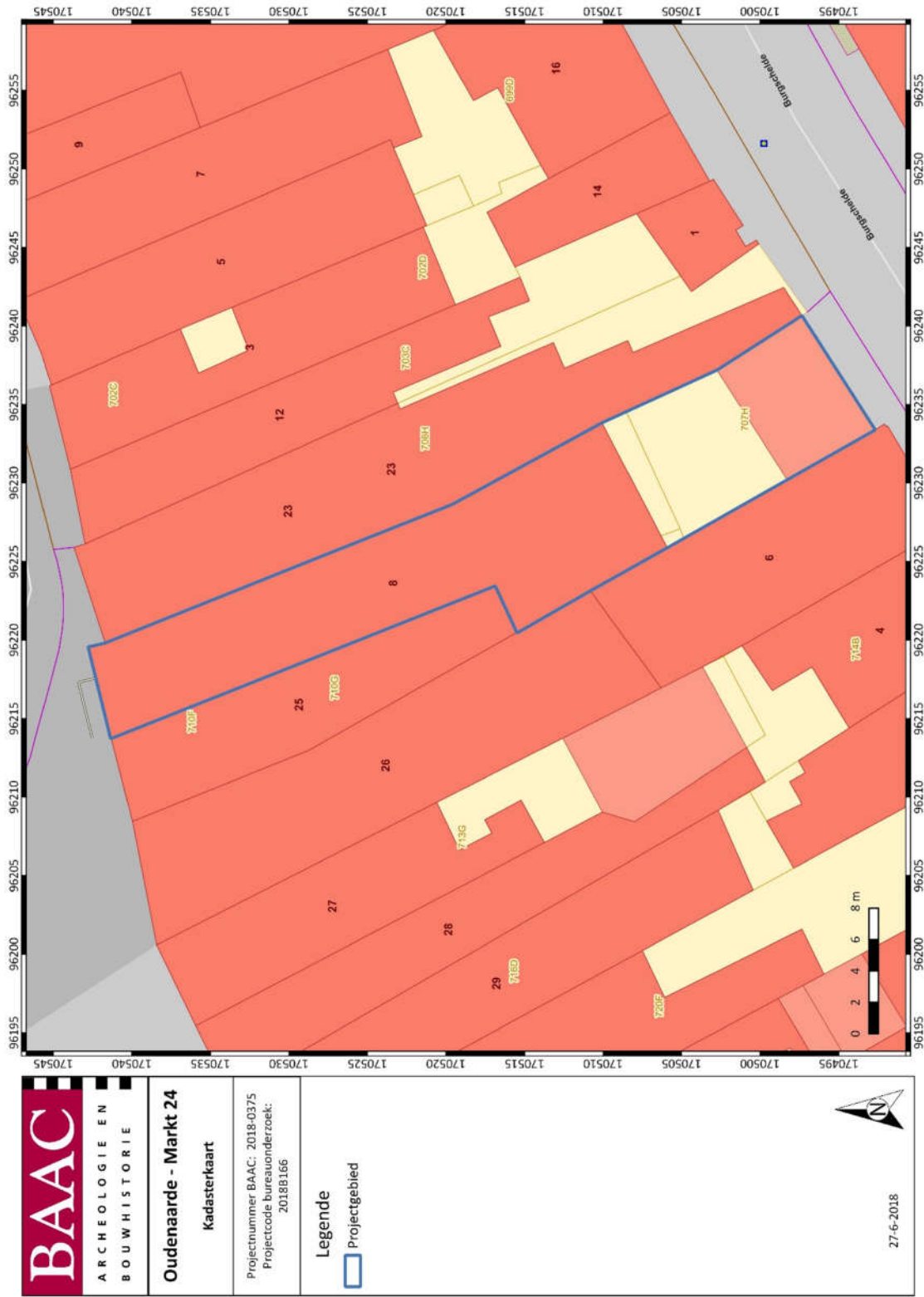
¹ GEOPUNT 2018

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (1:3.000; digitaal; 12-04-2018)

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart kleinschalig (GRB) (1:3.000; digitaal; 12-04-2018)

Plan 3: Plangebied op kadasterkaart grootschalig (GRB) (1:200; digitaal; 12-04-2018)

1.2 Archeologische voorkennis

1.2.1 Onderzoekstraject: reeds uitgevoerd vooronderzoek

Het reeds uitgevoerde vooronderzoek, dat beschreven werd in de archeologienota 'Archeologienota Oudenaarde Markt 24' (ID: 4812)², omvatte enerzijds een bureauonderzoek en anderzijds twee controleboringen die uitgevoerd werden op het achtererf van het terrein.

Het bureauonderzoek dat uitgevoerd werd omvatte een landschappelijke, historische en archeologische situering van het projectgebied. Op basis van dit onderzoek kon een archeologisch verwachtingspatroon opgesteld worden.

In het kader van het vooronderzoek werden, aanvullend op het bureauonderzoek, twee controleboringen gezet op het terrein. In één van deze boringen werd een mogelijk archeologisch niveau aangetroffen (125cm onder het toenmalige maaiveld). De tweede boring werd gestaakt op een diepte van 95cm omdat op een dicht puinpakket werd gestoten.³

1.2.2 Samenvatting bureauonderzoek & controleboringen (2017G228 - ANota ID: 4812)⁴

Het terrein bevindt zich in het centrum van Oudenaarde en is gelegen tussen de Markt in het noorden en de Burgscheldestraat in het zuiden. Het langwerpige plangebied heeft een oppervlakte van 314m². De site bestaat uit een huis aan de zijde van de Markt, met daarachter een achterbouw, een tuintje en een garage. De werken die gepland waren hadden vooral betrekking op het zuidelijke deel van het plangebied: de bestaande achterbouw zou worden afgebroken en vervangen door enkele nieuwe gebouwen en een groenzone. De tuin zou worden omgevormd tot parkeerzone en de garage zou worden afgebroken en vervangen door een kleinere autostaanplaats en een doorgang. Het terrein kent een sterke microtopografie, waarbij het huidige maaiveld aan de Marktzijde ca. 1,75m hoger ligt dan het niveau aan de Burgscheldestraat. Voor de werken werd dit niveau trapsgewijs overbrugd. In het nieuwe ontwerp werd dit niveauverschil opgevangen door een geleidelijke helling richting het noorden. Om dit te bekomen werd in het zuiden een deel van het terrein afgegraven en in het noorden werd er na de afbraak opgehoogd.

Minstens sinds de 13de eeuw is er onafgebroken bebouwing aanwezig op het noordelijke deel van het terrein, getuige daarvan is de nog bestaande kelder in Doornikse kalksteen. Het zuidelijke deel was minder/niet bebouwd en vermoedelijk in gebruik als tuinzone langsheen de Burgschelde. In de omgeving van de Markt zijn diverse panden gekend die eveneens hun oorsprong hebben in de 13de eeuw. De ligging in de stadskern, de lange geschiedenis van het pand en de weinig diepgaande verstoringen die tot vandaag hebben plaatsgevonden in de zuidelijk zone zorgen ervoor dat het plangebied een zeer hoge archeologische waarde heeft. De ligging nabij de oudste bewoningskern rond de Sint-Walburgakerk en tussen de Markt en de in de 11de eeuw gegraven Burgschelde betekenen dat dit terrein unieke sporen kan herbergen die teruggaan tot de vroegste geschiedenis van de stad. De weinige vondsten tot nog toe uit de vroegstedelijke periode maken duidelijk dat hoe fragmentarisch ook, elke registratie van deze oudste getuigen heel belangrijk is voor de reconstructie van de oorsprong en de vroegste ontwikkelingen van de stadswording van Oudenaarde.

Teneinde de impact van de geplande werken na te gaan en te bepalen op welke diepte een archeologisch niveau aanwezig zou kunnen zijn, werden op het terrein twee controleboringen uitgevoerd in de tuinzone. Bij de boring op het raakpunt van de garage met de tuin kon een eerste

² ACKE et al. 2017

³ ACKE et al. 2017

⁴ ACKE et al. 2017

archeologisch niveau herkend worden op een diepte van 1,20m onder maaiveld. Meer naar de achterbouw op werd de boring op 95cm onder maaiveld gestaakt wegens het voorkomen van grote puinbrokken. Afgaande op deze controleboringen is de kans klein, maar niet onbestaande dat de werken gepaard gaan met het vernielen van archeologisch bodemarchief. Voornamelijk bij de uitbraak van de funderingen van de achterbouw en de werken in/aan de bestaande waterput kunnen eventuele oudere resten vernield worden. Door de aard van de werken en de eerder beperkte impact in de bodem zijn een verder vooronderzoek, bijvoorbeeld door middel van proefputten, of een opgraving niet wenselijk: deze methodes zullen een te grote vernieling van het archeologisch erfgoed met zich meebrengen, groter dan de verstoring die veroorzaakt wordt door de werken. Bovendien kunnen met een vooronderzoek niet die locaties onderzocht worden waar de werken met de grootste impact zullen plaatsvinden (bvb. uitbraak funderingen, werken aan de waterput). Aangezien de locatie een bijzonder hoge archeologische waarde heeft, werd voorgesteld om alle werken die ingrijpen in de bodem te laten opvolgen door een archeoloog onder de vorm van een werfbegeleiding. Dit betekende dat een archeoloog aanwezig zou zijn bij de graafwerken en bij de uitbraak van funderingen en vloerplaten onder het huidige maaiveld en dat hij/zij er voor zorgt dat er geen archeologische resten ongedocumenteerd zouden worden weggegraven. Gezien de aanwezigheid van de 13de-eeuwse kelder en de 11de-eeuwse Burgschelde bestaat de mogelijkheid dat eeuwenoude achtererfstructuren of oeverinfrastructuur bewaard zouden zijn onder de huidige achterbouw en in de tuinzone. Er moest vermeden worden dat deze zouden worden weggegraven bij de opbraak van de funderingen. Indien dit niet kon, dan moesten de archeologische sporen die vernield zouden worden, worden opgegraven, inclusief een buffer van 30cm.

1.3 Onderzoeksoopdracht

1.3.1 Aanleiding / Geplande werken

De projectlocatie is gelegen binnen een vastgestelde archeologische zone, de totale oppervlakte van de geplande ingreep in de bodem bedraagt 100m² of meer en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 300m² of meer. De initiatiefnemer diende bijgevolg een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag, conform met het Onroerend Erfgoeddecreet en –besluit. De opgestelde archeologienota (ID: 4812)⁵ adviseerde een begeleiding van de werken. De precieze voorwaarden en concrete uitvoering van deze begeleiding werden beschreven in het programma van maatregelen bij de archeologienota.

Concreet betrof de vergunningsaanvraag de sloop van een pand, de gedeeltelijke renovatie van de feestzaal van Vooruit en de aanleg van enkele kelders.

Het voorliggende eindverslag is de rapportage van de resultaten van de archeologische begeleiding op het terrein aan de Markt in Oudenaarde. Deze begeleiding werd uitgevoerd tijdens de uitvoering van de vergunde werken, zoals voorgeschreven in het programma van maatregelen van de bekrachtigde archeologienota.

1.3.2 Vraagstellingen

De vraagstelling voor het hier beschreven vervolgonderzoek werd beschreven in het programma van maatregelen bij de archeologienota 'Archeologienota Oudenaarde Markt 24' (ID: 4812)⁶:

“De vraagstelling bestaat er voornamelijk uit om na te gaan of er archeologische sporen aanwezig zijn op het terrein, en of deze verband houden met het huidige gebouw, de 13de-eeuwse voorloper, of

⁵ ACKE et al. 2017

⁶ ACKE et al. 2017

eventuele vroegere tijdsperiodes, en hoe deze bijdragen tot een betere kennis van de evolutie van het stadsdeel tussen de huidige markt en de vroegere Burgschelde.”

1.3.3 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.4 Werkwijze en strategie

1.4.1 Opgravingsmethode

De werkwijze zoals beschreven in de archeologienota (ID: 4812)

De werkwijze die beschreven wordt in het programma van maatregelen bij de archeologienota betreft een ‘archeologische begeleiding van de werken’⁷. In deze context is het van belang dat de uitbraak- en graafwerken omzichtig gebeuren en volgens de richtlijnen van de archeoloog; deze richtlijnen mogen evenwel niet in strijd zijn met de bouwplannen en moeten gebeuren met respect voor de vooraf gemaakte afspraken tussen bouwheer, architect, aannemer afbraakwerken/grondwerken en de erkende archeoloog onder wiens verantwoordelijkheid de werfbegeleiding zou worden uitgevoerd. De werken mogen zowel machinaal als manueel worden uitgevoerd, zolang ze in overeenstemming zijn met de richtlijnen van de archeoloog, en op voorwaarde dat een keuze voor één van deze methodes niet betekent dat er niet fijn genoeg kan gewerkt worden waardoor archeologische sporen niet-gedocumenteerd worden weggegraven.

Indien archeologische sporen of structuren worden aangetroffen bij de werfbegeleiding, dan worden de werken op de deellocatie tijdelijk stilgelegd zodat deze sporen kunnen opgegraven worden.

De aannemer grondwerken/afbraakwerken kan geen aanspraak maken op een vergoeding ten gevolge van deze stilstand, die rekening houdend met de beperkte omvang van de ingrepen slechts beperkt zal zijn (doorgaans enkele uren). Indien de archeologische sporen doorlopen onder de maximale verstoringsdiepte, dan worden deze onderzocht tot op een diepte van maximaal 30cm onder deze verstoringsdiepte. Een buffer van 30cm wordt algemeen beschouwd als een voldoende buffer om verdere degradatie te vermijden. Eventueel nog aanwezige sporen worden afgedekt met een waterdoorlatende geotextiel waarop zuiver zand wordt aangebracht. Uitbreidingen van de oppervlakte ten behoeve van louter het archeologische onderzoek zijn niet toegelaten; buiten de zones die verstoord worden door de werken primeert het behoud in situ.

De werfbegeleiding betracht steeds zo maximaal mogelijk de technieken van een archeologische opgraving te benaderen. Echter een aantal aspecten zullen waarschijnlijk niet of slechts in beperkte mate kunnen gebeuren omwille van de specifieke werfomstandigheden:

- het aanleggen van opgravingsvlakken en het registreren van putwandprofielen: dit zal bemoeilijkt worden door de specifieke aard van de werken (vb. schuin talud, opbraak funderingen, funderingssleuven);
- het uitvoeren van aardkundig onderzoek en het aanleggen van referentieprofielen: dit zal bemoeilijkt worden door de specifieke aard van de werken, daarnaast is de verwachting dat de werken niet zo diep gaan als de aardkundige lagen.

⁷ ACKE et al. 2017, PVM p.4-5

1.4.2 Opgravingsorganisatie

De begeleiding van de werken werd uitgevoerd in verschillende fases. De fases zijn geënt op de planning van de respectievelijke werken en hoe die passen in de planning van de algemene bouwwerken.

Tabel 1: Fasering van de begeleiding

<i>Fase</i>	<i>Datum</i>	<i>Geplande werken</i>
Fase 1	22 februari 2018	Aangesneden waterciterne
Fase 2	23 februari 2018	Controleputten fundering
Fase 3	8 maart 2018	Nivellering terrein
Fase 4	29 maart 2018	Fundering annex
Fase 5	18 mei 2018	Plaatsing waterciternes
Fase 6	8 juni 2018	Plaatsing infiltratieput

Fasering

Fase 1: Aangesneden waterciterne

De archeologische begeleiding startte op 22 februari 2018. Tijdens de bovengrondse afbraak van de achterbouw van het bestaande pand werd een regenwaterput aangetroffen. De aanwezigheid van de put maakte het onmogelijk voor de graafmachine die de afbraak uitvoerde om verder te werken. De locatie zou dus gestabiliseerd moeten worden door de put te verwijderen en de resulterende put vol te storten met zand. Alvorens de put verwijderd werd, werd de velwerkleider gecontacteerd zodat de put geregistreerd kon worden (zie paragraaf 0).

Figuur 1: Fase 1 - Graafmachine voor de aangetroffen regenwaterput

Fase 2: Controleputten fundering

Op 23 februari 2018 werd een tweede fase van de begeleiding uitgevoerd. Tijdens de afbraakwerken van de bestaande achterbouw was duidelijk geworden dat de oostelijke scheidingsmuur tussen het

perceel waar de werken plaats vonden en het aangrenzende perceel zeer onstabiel geworden was. Om de stabiliteit van deze muur te controleren zouden ter plaatse twee controleputten gegraven worden om de funderingen te inspecteren. In de meest noordelijke controleput werden muurresten aangesneden die afgewerkt werden met natuursteen. In deze controleput kon bovendien een profiel aangelegd worden waarin een mogelijk vloerniveau en verschillende archeologisch relevante ophogingslagen aangetroffen werden (zie paragraaf 3.2).

Figuur 2: Fase 2 - Controleput langs perceelsmuur

Fase 3: Nivellering terrein

Op 8 maart 2018 werden op het achtererf graafwerken uitgevoerd om ter plaatse een geleidelijke helling te bekomen van ongeveer 3%. Hier zouden nadien rijplaten op gelegd worden om werfverkeer toegang te verschaffen tot aan de achtergevel van de huidige apotheek. Tijdens de aanleg van het vlak konden verschillende gootstructuren en enkele muurresten geregistreerd worden (zie paragraaf 0). Het grootste deel van het vlak bestond echter een puinige, recente ophogingslagen.

Figuur 3: Fase 3 - Aanleg van een geleidelijke helling vanaf de huidige apotheek tot aan de Burgschelde

Fase 4: Fundering van de annex

Op 29 maart 2018 werden net achter de bestaande apotheek de funderingssleuven gegraven voor de toekomstige annex. Voor deze werken werd het maaiveld eerst rechtgetrokken waarna diepe, smalle sleuven gegraven werden die later volgestort zouden worden met beton. Tijdens het aanleggen van het vlak werd een enkel archeologisch relevant muurtje aangesneden (spoor 1014). Uit veiligheidsoverwegingen werden de diepe, smalle sleuven niet betreden. De sleuven lieten wel toe een doorsnede te maken op het aangetroffen muurtje.

Figuur 4: Fase 4 - Aanleg van funderingssleuven

Fase 5: Plaatsing waterciternes

In deze fase werden op twee locaties op het achtererf putten gegraven waarin waterciternes geplaatst werden. Ook onderdeel van deze fase was een rioleringsleuf tussen het bestaande pand en de locatie van de citernes. Tijdens deze fase van de archeologische begeleiding kon een enkel profiel onderzocht worden en werden verschillende archeologisch relevante sporen aangesneden.

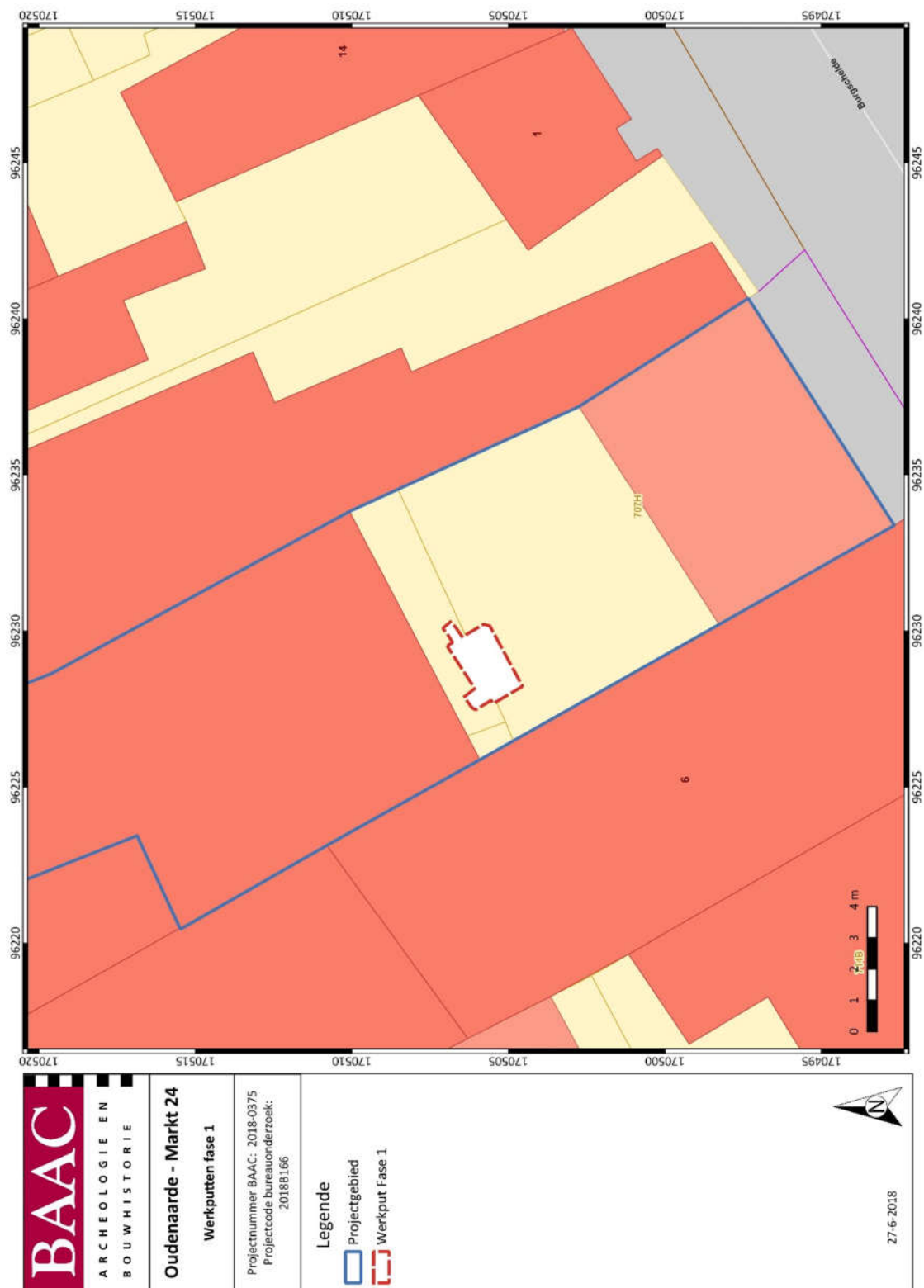
Figuur 5: Fase 5: Plaatsing van waterciternes

Fase 6: Plaatsing infiltratieput

De laatste fase van begeleiding nam plaats op 8 juni 2018. In deze fase werd op de toekomstige autoparking, grenzend aan de Burgscheldestraat, een infiltratieput gestoken. Op deze locatie stond voordien een klein bijgebouw met parkeergelegenheid. Het bijgebouw was reeds gefundeerd op een betonnen plaat. Tijdens deze fase van de begeleiding werden geen archeologische lagen of sporen aangesneden.

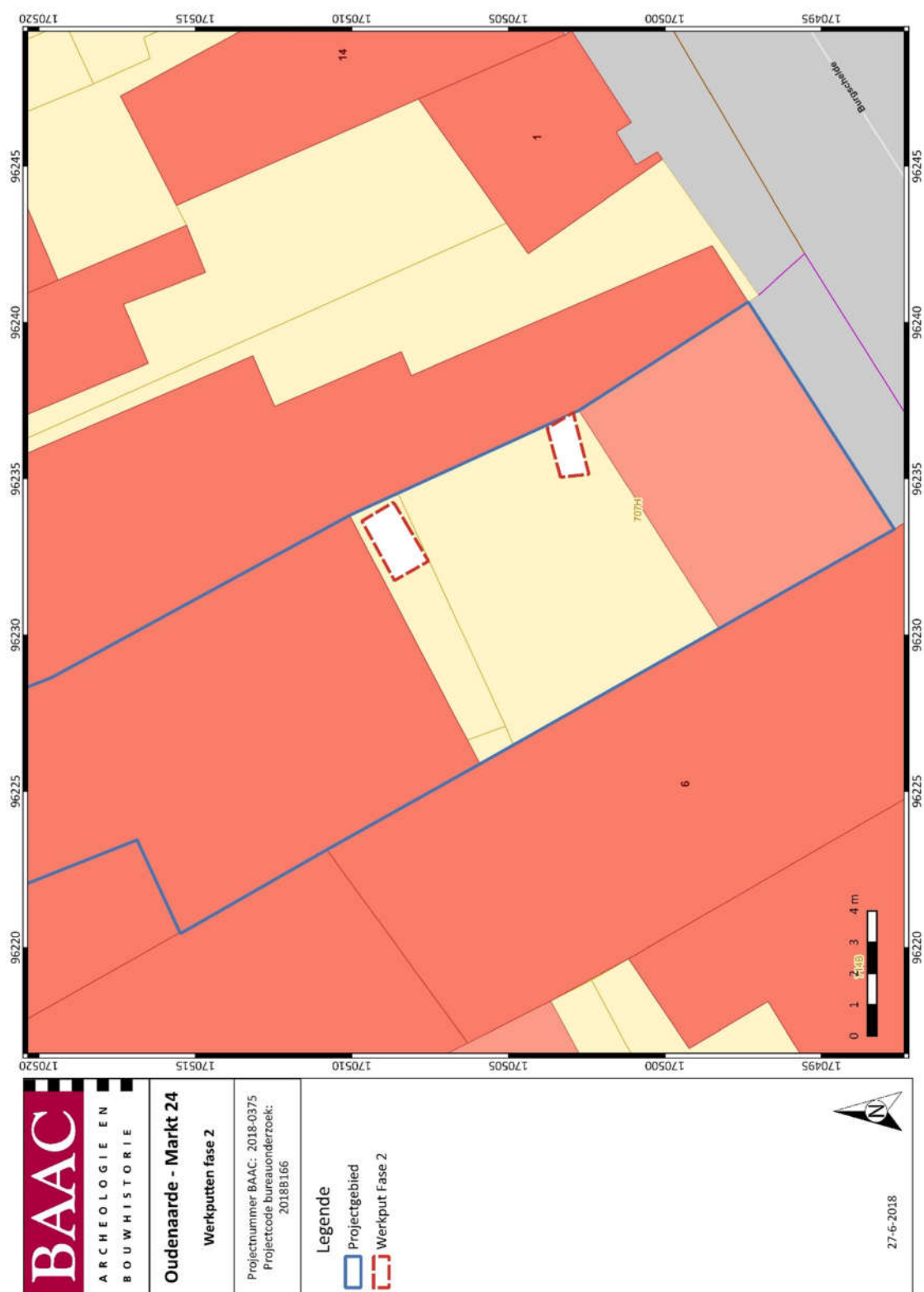
Puttenplannen per fase

Fase 1: Aangesneden waterciterne

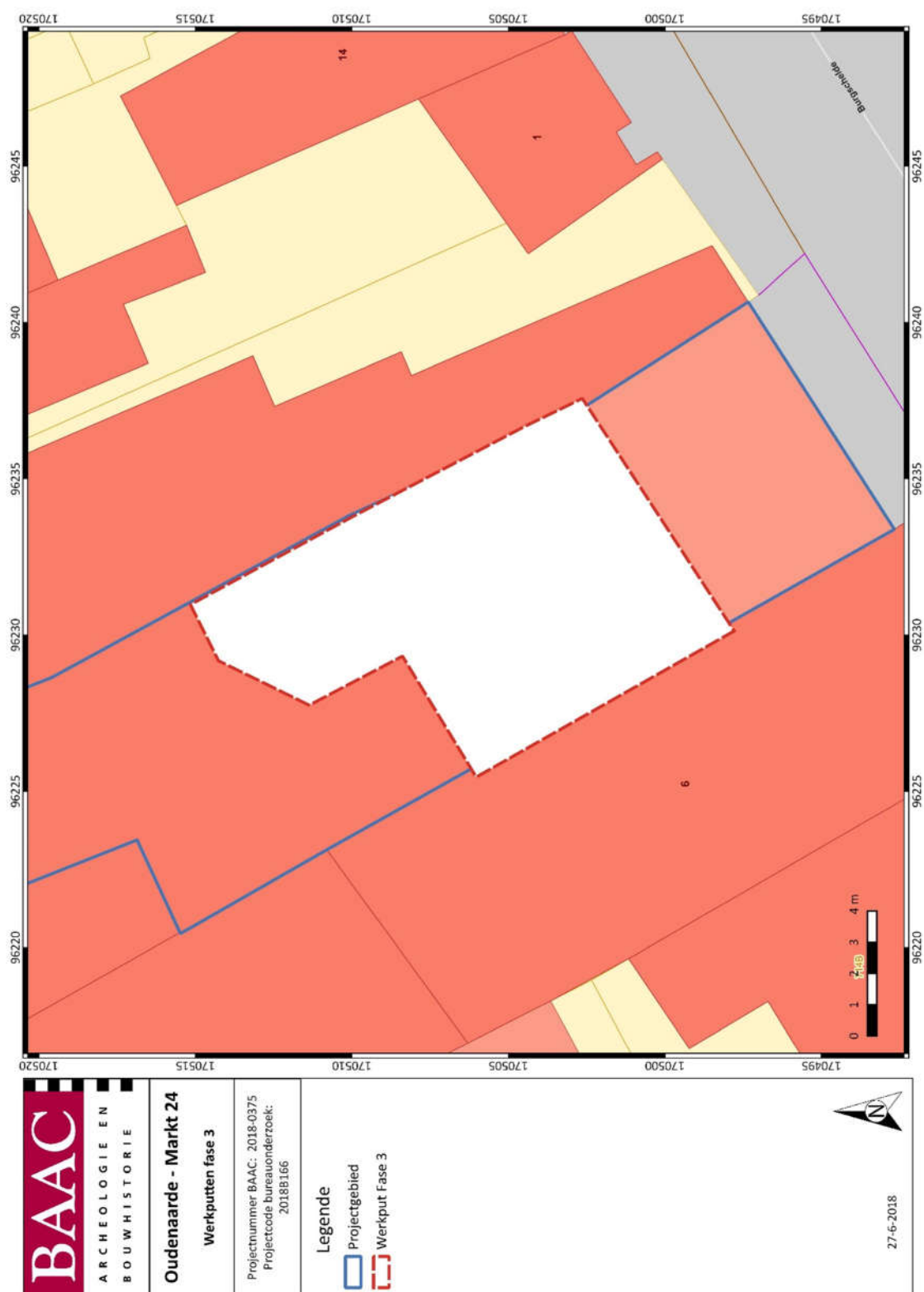
Plan 4: Werkputten fase 1 (1:200; digitaal; 13-06-2018)

Fase 2: Controleputten fundering

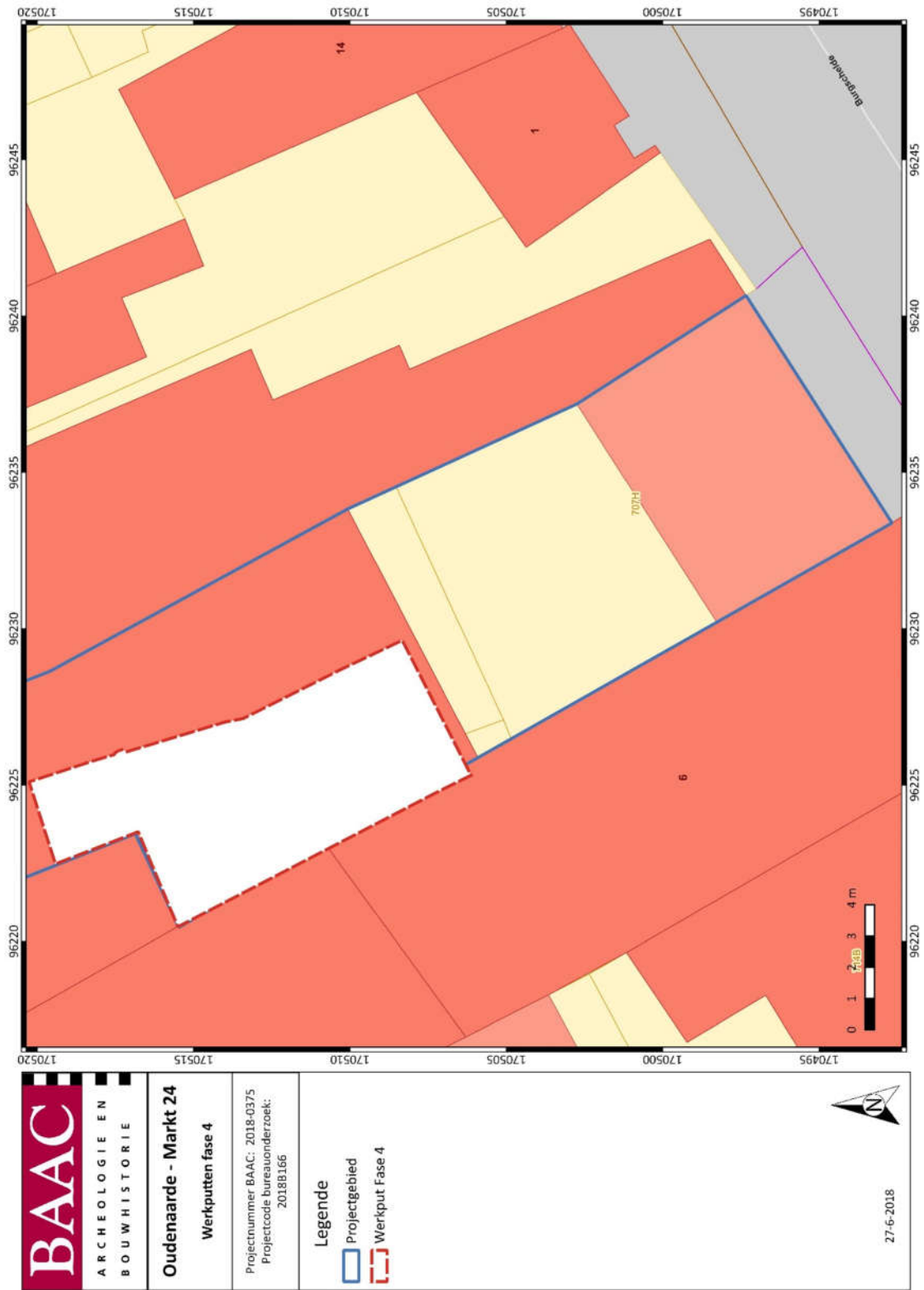
Plan 5: Werkputten fase 2 (1:200; digitaal; 13-06-2018)

Fase 3: Nivellering terrein

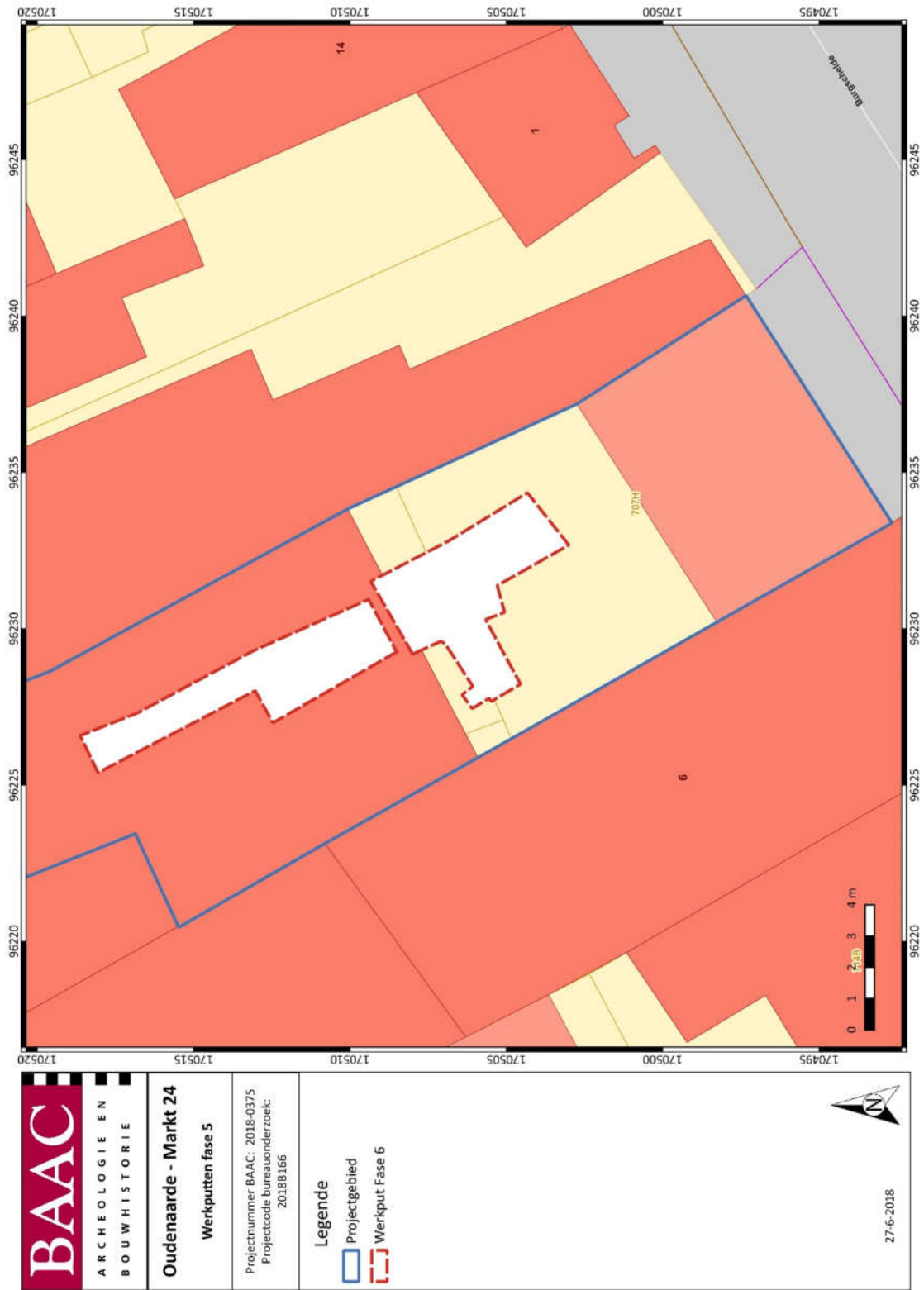
Plan 6: Werkputten fase 3 (1:200; digitaal; 13-06-2018)

Fase 4: Fundering van de annex

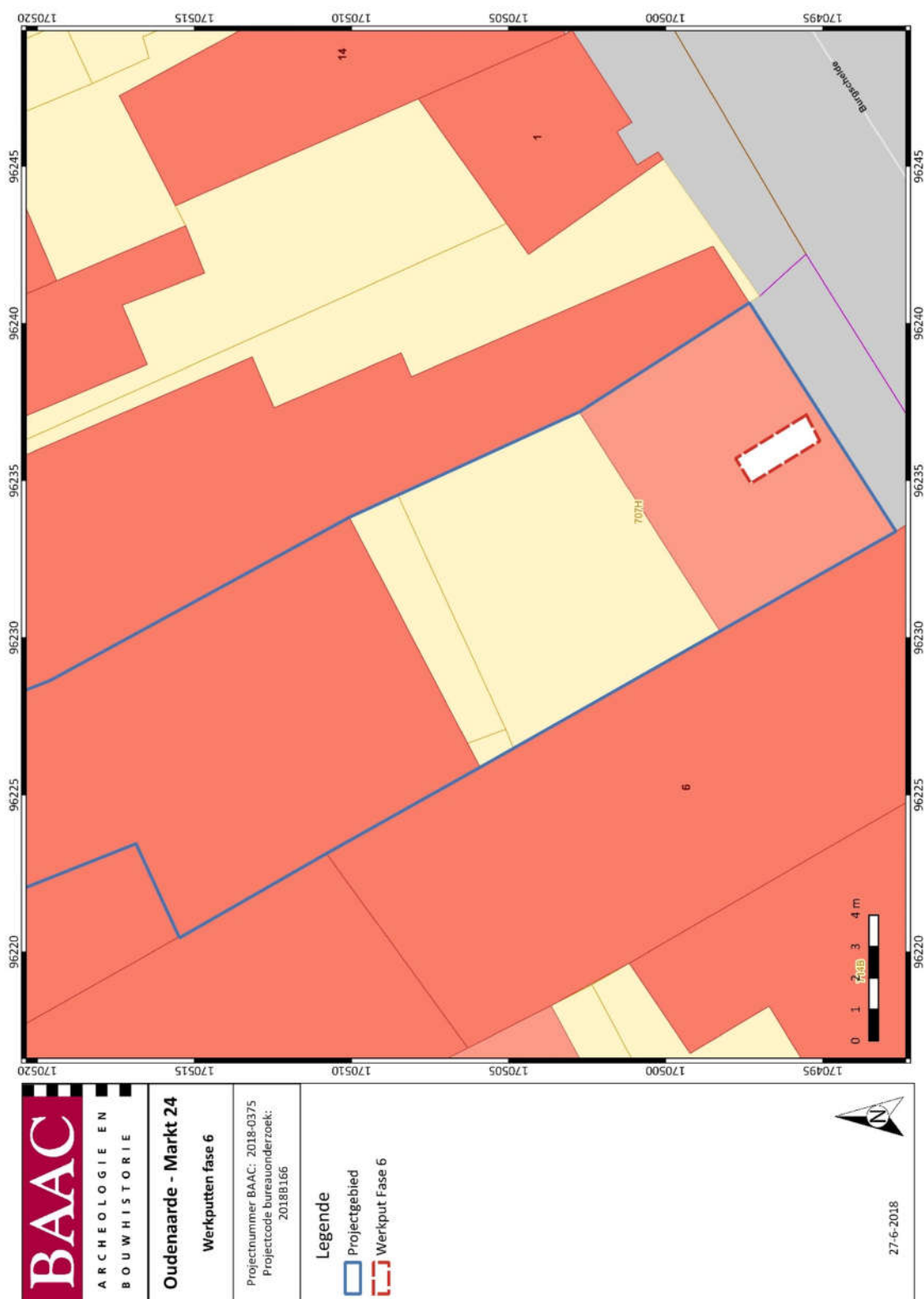
Plan 7: Werkputten fase 4 (1:200; digitaal; 13-06-2018)

Fase 5: Plaatsing waterciternes

Plan 8: Werkputten fase 5 (1:200; digitaal; 13-06-2018)

Fase 6: Plaatsing infiltratieput

Plan 9: Werkputten fase 6 (1:200; digitaal; 13-06-2018)

Overzicht & vlakfoto's per fase

Fase 1: Aangesneden waterciterne

Figuur 6: Vlakfoto fase 1

Fase 2: Controleputten fundering

Figuur 7: Overzichtsfoto noordelijke profielput fase 2

Figuur 8: Overzichtsfoto zuidelijke profielput fase 2

Fase 3: Nivellering terrein

Figuur 9: Overzichtsfoto westelijk deel werkput fase 3

Figuur 10: Overzichtsfoto oostelijk deel werkput fase 3

Fase 4: Fundering van de annex

Figuur 11: Overzichtsfoto fase 4

Fase 5: Plaatsing waterciternes

Figuur 12: Overzichtsfoto plaatsing citerne fase 5

Figuur 13: Overzichtsfoto rioleringsleuf fase 5

1.4.3 Gebruikte materiaal en technische specificaties

De graafwerken werden steeds uitgevoerd onder begeleiding van de veldwerkleider met een 21 tons kraan met gladde bak. Het vlak werd ingemeten aan de hand van een gps van het type Geomax Zenith 25 Pro en een totaalstation van het type Geomax Zoom 80. Metaaldetectie is gebeurd met een non-motion metaaldetector C.scope-1220-XD.

1.4.4 Selectiekeuze staalname & vondsten

In het programma van maatregelen bij de archeologienota werd geen voorstel tot staalname of vondstregistratie gedaan.⁸ Staalname en vondstregistratie gebeurde dus zoals aangegeven in de Code van Goede praktijk^{9,10}. Op het veld werden twee monsters genomen:

- Baksteen uit spoor 1032 ter referentie (24 x 12 x 6cm)
- Houten paaltje uit spoor 1031 potentieel voor dendrochronologische datering

1.4.5 Afwijkingen strategie ten opzichte van programma van maatregelen of Code van Goede Praktijk

De werfbegeleiding werd volledig uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk en de strategie zoals die voorgeschreven werd in het programma van maatregelen.

⁸ ACKE et al. 2017

⁹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2018, pp.153–155

¹⁰ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2018, pp.166–169

1.4.6 Betrokken actoren en specialisten

Tabel 2: Overzicht betrokken actoren en specialisten

Erkend archeoloog:	Jeroen Vanden Borre
Veldwerkleiders:	Jasper Billemont, David Demoen, Jeroen Vanden Borre
Materiaalspecialist middeleeuws aardewerk	Olivier Van Remoorter

2 Assessmentrapport

2.1 Gehanteerde methoden, technieken en criteria

Alle sporen en vondsten zijn op een basisniveau beschreven en geregistreerd, zoals beschreven in de Code van Goede praktijk, hoofdstuk 15. Uit deze verzameling van gegevens is de data voorhanden voor een gedegen assessment van de vondsten, sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren en de site in zijn geheel. Alle data van de opgraving werd opgelijst in de sporen-, vondsten- en tekeningenlijst. Deze data werd gekoppeld aan de tekeningen, foto's en overzichtstekeningen. Het vondstmateriaal werd gewassen, gedroogd, gesplitst en ingevoerd, waarna specialisten een eerste assessment maakten en voorstel tot verdere uitwerking. Het assessment is uitgevoerd door enerzijds de projectleider, anderzijds door specialisten ter zake.

Methoden, technieken en criteria worden in de desbetreffende paragrafen verder beschreven.

2.1 Assessment van sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren

De begeleiding van de werken aan de Markt in Oudenaarde leverde verschillende sporen op van oudere bebouwing op het achtererf van het perceel. Naast enkele gootjes, die een drainerende functie hadden, werden muurresten aangesneden van een mogelijke achtergevel. De verwerking blijft omwille van de beperkte interpretatiemogelijkheden van de site beperkt tot een standaard basisrapportage. Deze beschrijving van de aangetroffen sporen, tot op een basisniveau, past binnen de originele vraagstelling zoals die in het programma van maatregelen bij de archeologienota geformuleerd werd (zie 1.3.2).

2.2 Assessment van vondsten

2.2.1 Aardewerk (Olivier Van Remoorter)

Er is slechts één vondstnummer uitgedeeld voor aangetroffen vondstmateriaal. Het vondstmateriaal bestaat uit niet meer dan een enkele scherp aardewerk.

Tabel 3: Aantallen per vondstcategorie

Vondstcategorie	Aantal	Records
Aardewerk	1	1

Het vondstmateriaal is dus eerder beperkt en werd verzameld uit een ophogingslaag van een profiel. Er werden tijdens het onderzoek geen gesloten contexten, zoals afvalcontexten, aangetroffen waaruit grote hoeveelheden uniform materiaal werd verzameld. Het materiaal is weinig talrijk aanwezig om verregaande uitspraken te doen of inzicht te verkrijgen in de laatmiddeleeuwse of postmiddeleeuwse materiële cultuur van het site.

2.3 Assessment van stalen

Tijdens het onderzoek werden twee stalen genomen. Monster 1 is een fragment hout dat tijdens de vijfde fase gerecupereerd werd uit de opgemerkte ophogingslagen. Theoretisch zou het mogelijk zijn dit monster te laten waarderen, en eventueel te laten analyseren om een dendrochronologische datering te bekomen. Aangezien echter niet meteen duidelijk is wat er precies op deze manier

gedateerd zou worden, wordt deze methode niet geadviseerd. Monster 2 betreft een baksteen die gerecupereerd werd uit spoor 1032 en waar ook geen verder onderzoek op wordt uitgevoerd.

2.4 Assessment conservatie

Er werden geen vondsten ingezameld die in aanmerking komen voor conservatie.

3 Interpretatie van de archeologische site

3.1 Kader archeologische site

3.1.1 Landschappelijke ligging

De landschappelijke ligging werd uitvoerig besproken in de archeologienota 'Archeologienota Oudenaarde Markt 24' (ID: 4812), paragraaf 2.3. Oudenaarde bevindt zich in de lagergelegen Scheldevallei waarrond zich een meer glooiend landschap heeft ontwikkeld. De stad ligt zo'n 30km ten zuiden van Gent, 35km ten westen van Aalst, 13km ten noorden van Ronse en 30km ten oosten van Kortrijk. De centrale ligging aan de Schelde maakte van Oudenaarde reeds sinds lang een handels- en doorvoerstad van aanzienlijk belang.¹¹ Het plangebied waar de opgraving uitgevoerd werd bevindt zich in het stadscentrum, aan de zuidoosthoek van de Markt. De achterzijde van de projectlocatie grenst aan de Burgscheldestraat.

3.1.2 Historisch kader en cartografisch materiaal

Het historisch kader van de projectlocatie werd uitvoerig besproken in de archeologienota 'Archeologienota Oudenaarde Markt 24' (ID: 4812)¹², paragraaf 2.4. Op het plangebied is volgens de historische situering reeds vanaf de 13de eeuw onafgebroken bebouwing aanwezig. Getuige van deze bebouwing is onder andere de bestaande kelder in Doornikse kalksteen.

3.1.3 Archeologisch kader

In de archeologienota 'Archeologienota Oudenaarde Markt 24' (ID: 4812)¹³, paragraaf 2.5, werd het archeologisch kader reeds besproken. Duidelijk is dat de voorbije decennia reeds verscheidene interventies uitgevoerd werden in de binnenstad van Oudenaarde die het archeologisch potentieel van historische de stad aantonen.

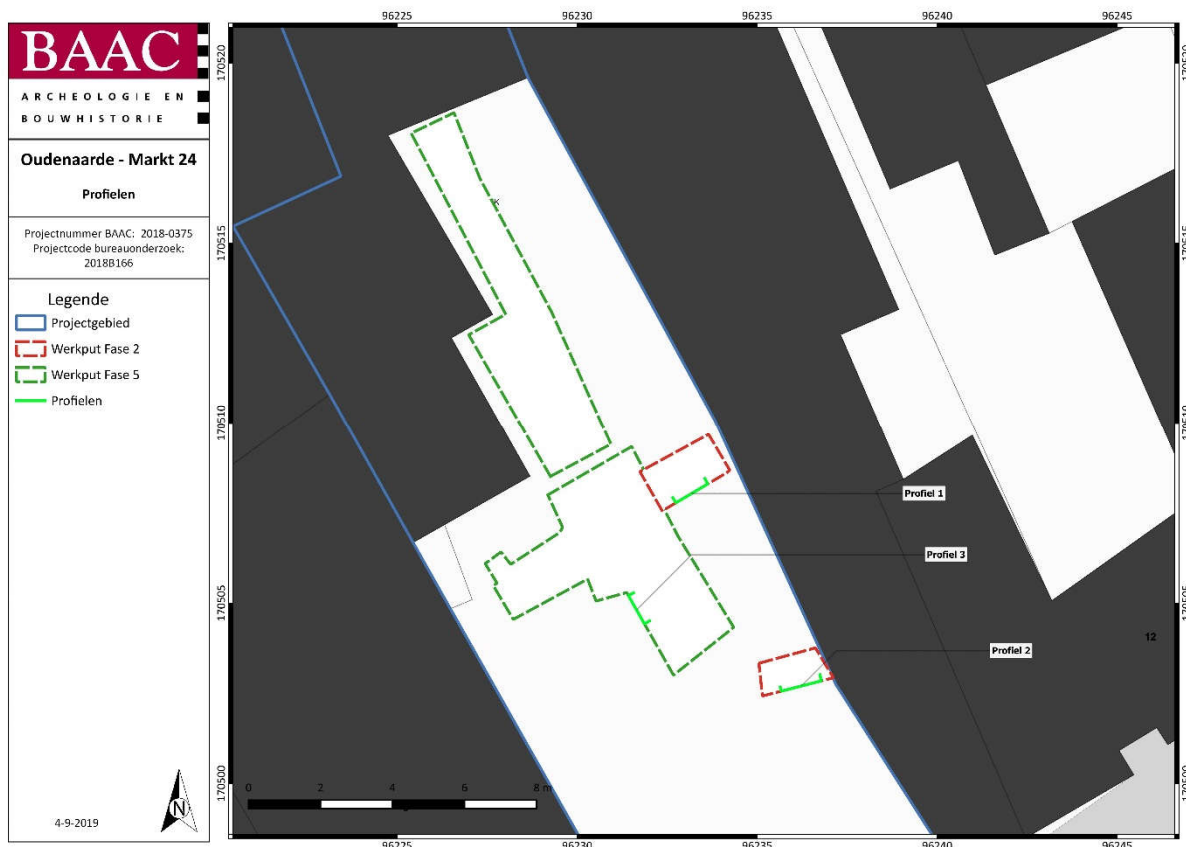
3.2 Stratigrafische opbouw

De stratigrafie van de site langs de Burgscheldestraat kon in kaart gebracht worden aan de hand van drie profielen die aangelegd werden tijdens de werkzaamheden. Twee profielen werden onderzocht tijdens de tweede fase van de werken, een derde profiel kon tijdens de vijfde fase van de werken onderzocht worden. Profiel 1 & 3 kennen een vergelijkbare opbouw waarbij verschillende ophogingslagen aangetroffen werden. Profiel 2 werd aangelegd, geregistreerd en beschreven maar in het profiel konden geen archeologisch relevante lagen geobserveerd worden. In geen van de profielen werd de moederbodem aangesneden.

¹¹ ACKE et al. 2017

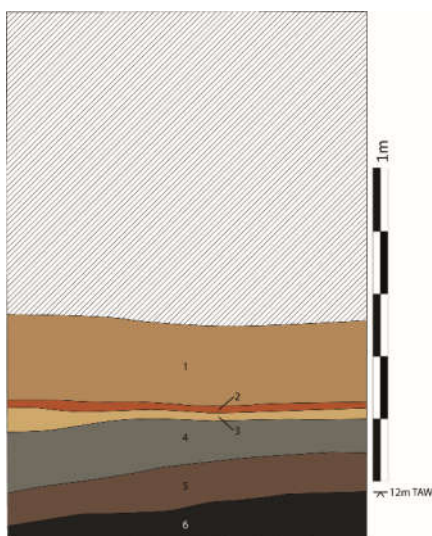
¹² ACKE et al. 2017

¹³ ACKE et al. 2017

Figuur 14: Aangelegde profielen tijdens de verschillende fases van de begeleiding (1:80; digitaal; 04-09-2018)

Profiel 1 is vanaf het maaiveld (13,3m TAW) tot op een hoogte van ca. 12,5m TAW sterk verstoord door de recente bouw van een waterbassin. Onder dit bassin werd een puinige laag aangetroffen die een potentieel loopniveau (laag 2) afdekte. Deze laag kenmerkt zich door een opbouw uit gefragmenteerde baksteentegels. Mogelijk gaat het bij deze om een oudere kelder die opgevuld werd met puin. Onder de tegels werd een zandige vlijlaag aangetroffen (laag 3) die verschillende humeuzere ophogingspakketten afdekte (lagen 4 tot 6). Uit laag 5 werd een fragment middeleeuws grijs aardewerk gerecupereerd (V001).

Figuur 15: Profiel 1 - Tekening

Figuur 16: Profiel 1 - Foto

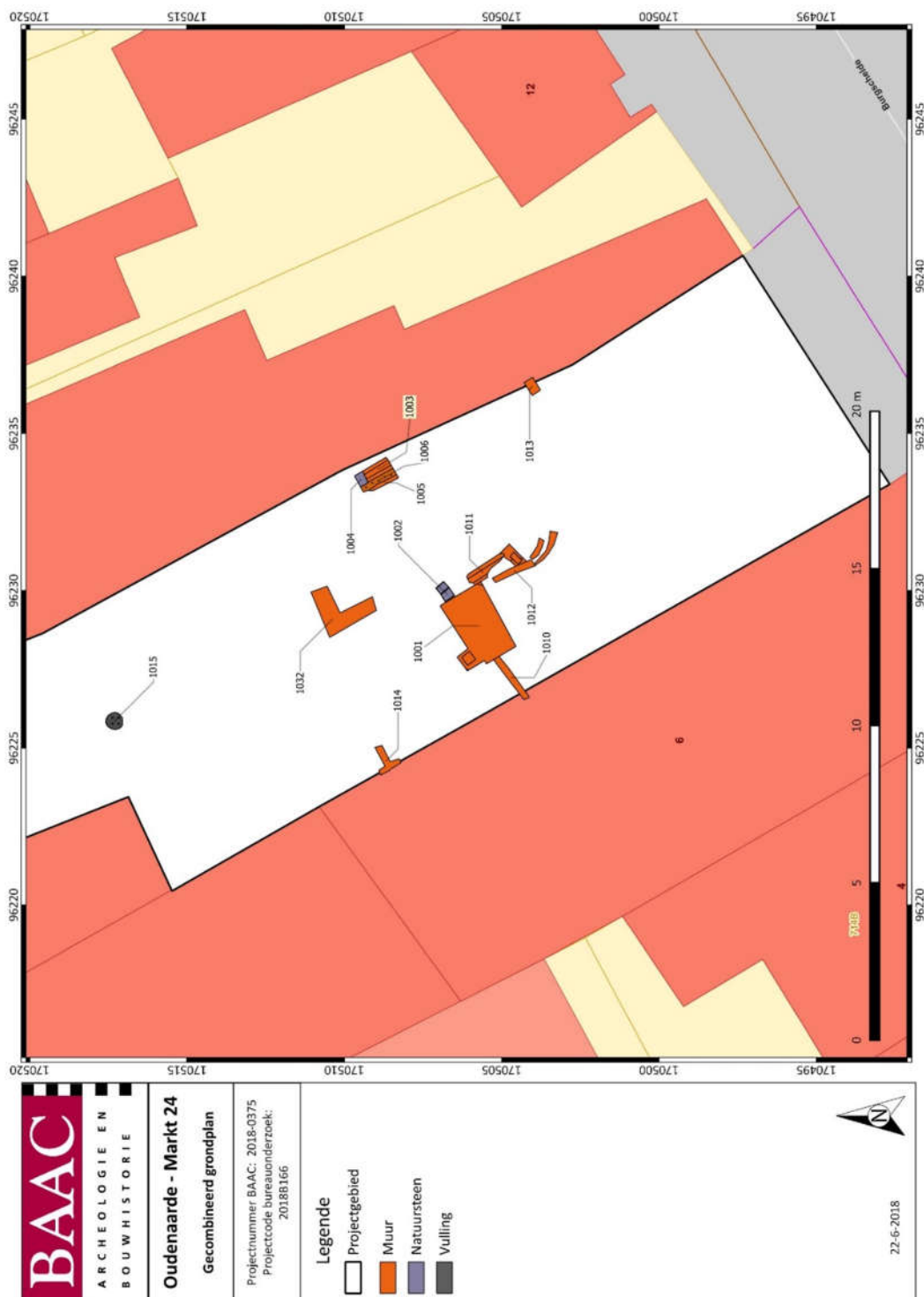
Figuur 17: Profiel 2 - Foto

Figuur 18: Profiel 3 - Foto

3.3 Beschrijving archeologische site aan de hand van sporenbestand of vondstenspreiding

3.3.1 Allesporenkaart

Plan 10: Gecombineerde allesporenkaart geplot op het GRB (1:100; digitaal; 22-06-2018)

3.3.2 Spoorbeschrijving

Tijdens het onderzoek werd verschillende sporen aangetroffen. Gezien de aard van het onderzoek, een begeleiding, is het echter vrij moeilijk hieruit een concreet beeld van de site te distilleren. Volgende types sporen werden aangetroffen:

Tabel 4: Overzicht types sporen

Type	Aantal
Citerne	1
Goot	3
Bakstenen fundering	1
Muur	5
Puinpakket	1
Poer	1
Recente waterput	1
Houten paal	1

In wat volgt wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste sporen die aangetroffen werden:

Waterciterne

Tijdens de eerste fase van de begeleiding werd tijdens de werken een waterciterne aangesneden (spoor 1001). De structuur werd opgebouwd uit rood, oranje bakstenen met een formaat van 24 x 11,5 x 5,5cm en een harde, gele kalkmortel. De citerne, van 1,4 bij 2,3m, werd afgewerkt met een tongewelf en gevoed door een watergootje, spoor 1002. Aan de binnenzijde van de citerne was deze door een grijze, cementshoudende en waterdichte mortel bestreken wat doet vermoeden dat hij tot recent nog in gebruik was.

Figuur 19: Spoor 1001: waterciterne

Muurresten

Gedurende de begeleiding werden verschillende, fragmentair bewaarde, muurresten aangetroffen. Het gaat om de sporen 1010, 1014 en 1032. Hoewel de sporen slechts fragmentarisch van aard zijn valt op dat deze drie sporen een zeer gelijkaardige materiële en structurele opbouw kennen. Alle drie de sporen zijn opgebouwd uit rood, oranje bakstenen en een zachte, zandige kalkmortel. Enkel spoor 1014 kon in doorsnede onderzocht worden maar gaf aan dat de muurresten slechts ondiep onder het aangelegde vlak bewaard waren gebleven. Interessant daarentegen was wel dat de muren vanop een natuurstenen fundering leken opgebouwd te zijn, wat een oudere datering lijkt aan te geven. Indien de resten geëxtrapoleerd worden op de allesporenkaart lijkt er zich bovendien een grondplan af te tekenen.

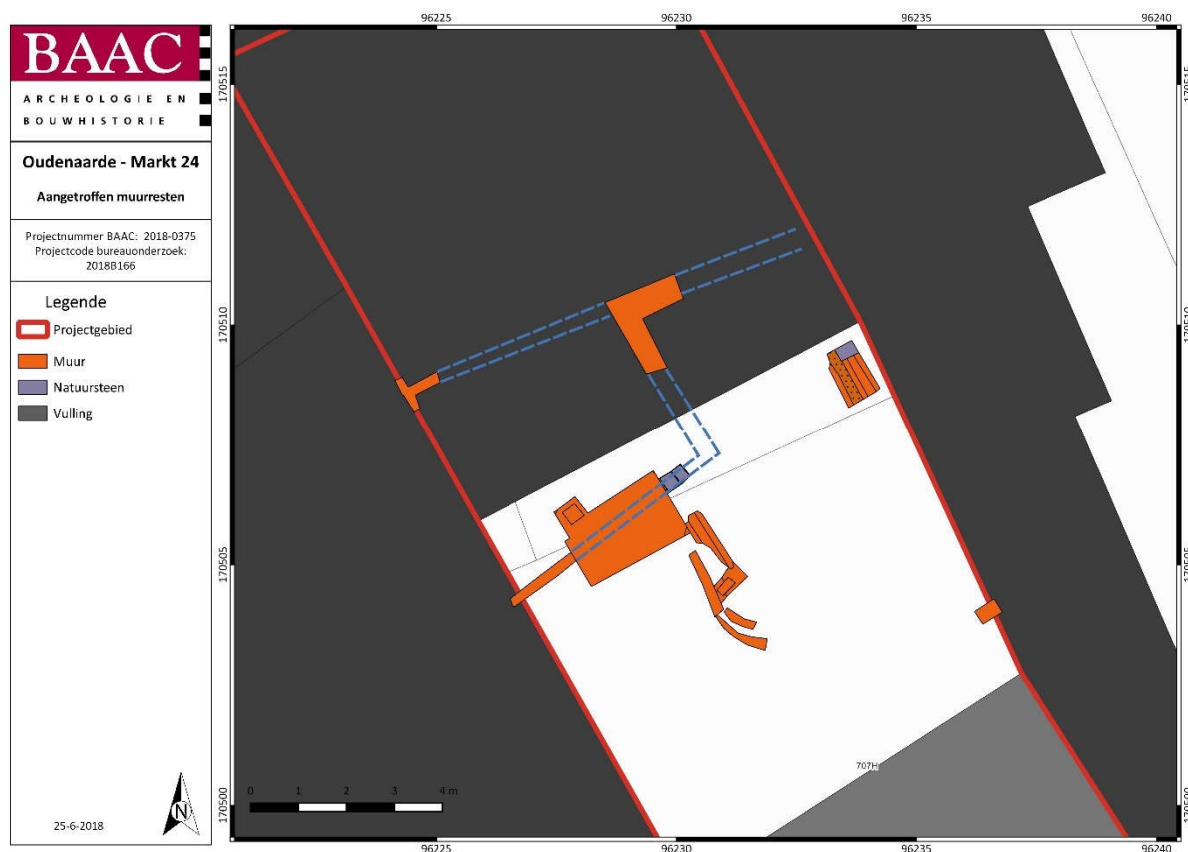
Figuur 20: Doorsnede van spoor 1014

Figuur 21: Vlakfoto van spoor 1014

Figuur 22: Vlakfoto van spoor 1032

Figuur 23: Extrapolatie van de sporen 1010, 1014 en 1032 (1:100; digitaal; 22-06-2018)

Indien de sporen inderdaad samen horen, lijkt er zich in het grondplan een achtergevel en mogelijke aanbouw af te tekenen. In de westelijke perceelsmuur, die tot op heden nog bewaard is, is overigens duidelijk de afdruk te lezen van oudere bebouwing die op dit deel van het achtererf moet gestaan hebben (Figuur 24). Merkwaardig is echter dat de aangetroffen muurresten op het eerste gezicht niet helemaal overeenkomen met de afdrukken in de gevel (zie Figuur 25). Waarschijnlijk vertegenwoordigen de aangetroffen archeologische resten dus een nog eerdere voorloper van bebouwing die hier aanwezig moet geweest zijn.

Figuur 24: Westelijke perceelsmuur met afdruk van oudere woning

Figuur 25: Vlakfoto van spoor 1010 met extrapolatie van de afdruk in de westelijke gevelmuur & spoor 1010

Goten en afwateringsstructuren

Tijdens de begeleiding werden verschillende structuren aangetroffen die een drainerende of waterafvoerende functie hadden. Het gaat om drie goten: sporen 1002, 1011 en 1012. Spoor 1002 werd reeds aangehaald. Het is een gootje dat de waterciterne, spoor 1001, voedde. Het kenmerkt zich door een opbouw uit herbruikte bakstenen van verschillende afmetingen met broze kalkmortel. Twee halfsteense bakstenen muurtjes werden afgedekt door natuurstenen dekstenen met formaten van 30 x 30cm.

Figuur 26: Vlakfoto van spoor 1002

Sporen 1011 en 1012 zijn zeer fragmentair bewaarde resten van drainagegoten. Ze hellen duidelijk, met het terrein mee, af richting de Burgscheldestraat. Naar alle waarschijnlijkheid gaat het in deze om structuurtjes die zorgden voor de afwatering van overvloedig (regen)water richting de Burgschelde (gedempt rond 1960¹⁴). De gootjes zijn beide opgebouwd uit herbruikte bakstenen met afmetingen van onder andere 24 x 11 x 5,5cm en 22 x 10 x 5cm. Beide structuren bestaan uit halfsteense muurtjes waarmee een goot gecreëerd wordt. Enkel bij spoor 1012 zijn bakstenen bewaard die dwars op de richting van het gootje georiënteerd liggen en de goot afdekken.

¹⁴ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2017 id: 104551

Figuur 27: Vlakfoto van sporen 1011 en 1012

3.4 Culturele en natuurwetenschappelijke vondsten

3.4.1 Aardewerk

Administratieve gegevens

Vondstnummers: 1

Materiaalcategorie: aardewerk

Methode en technieken van assessment

De verschillende materiaalcategorieën zijn bekeken door een specialist ter zake.

Tabel 5: Geraadpleegde specialisten

Vondstcategorie	Specialist
middeleeuws aardewerk	O. Van Remoorter

Alle scherven van Oudenaarde-Markt 24 zijn eerst gedetermineerd op basis van aardewerksoort, daarna is verder gekeken naar vorm en vormdetails, versiering. Uitzonderlijke kenmerken, zoals onder andere het al dan niet verveerd of gefragmenteerd zijn van de scherven is opgenomen in Tabel 6. De scherven waarvan een vorm of versiering kon gedetermineerd worden, zorgen mogelijk voor een nauwere datering.

Zo werden per vondstnummer alle vondsten bekeken en ingevoerd in onderstaande tabel (Tabel 6). Zo werd eerst gekeken naar de vondstcategorie, vervolgens naar de dominante deelcategorie, waarna de belangrijkste gegevens m.b.t. de scherven genoteerd werden. Er werd ook getracht een ruwe datering te plakken op het materiaal. Indien een verfijning van deze datering mogelijk bleek, werd dit bij de opmerkingen toegevoegd.

Inventaris

Voor de inventaris wordt verwezen naar Tabel 6, waarin alle data per vondstnummer is verzameld.

Het ingezamelde schervenmateriaal bestaat uit slechts één scherf. De bewaring van het materiaal is zeer goed te noemen, maar het aardewerk zelf is sterk gefragmenteerd.

VNR 1 omvat een volledig tuitfragment van een tuitpot in gedraaid grijs aardewerk. Deze vorm komt vooral voor in de 12de tot vroege 13de eeuw, waarna de tuitpot verdrongen zal worden door de kan en de kruik. Helaas is op basis van deze tuit geen nauwere datering te geven. Gezien de locatie van de vondst in een ophogingslaag gaat het wellicht om een verspitte vondst.

Tabel 6: overzicht van de vondsten op basis van een gereduceerde assessmenttabel

vnr	spoor	vondstcategorie	telling	chronologie	bijzondere kenmerken	Verfijning datering
1	Profiel 1, L5	AW	1	VOL ME-LME	1 tuitfragment tuitpot gedraaid grijs aardewerk	12e-vroege 13e eeuw

Conservatie en behandeling

Er zijn geen aardewerkvondsten gedaan die verdere conservatie of behandeling nodig hebben.

Potentieel op kenniswinst

Op basis van het assessment op het aardewerk hebben de vondsten hun informatiewaarde reeds behaald. Er zijn geen contexten aanwezig waarbij er verdere studie nodig is.

3.5 Datering en interpretatie van de archeologische site

De begeleiding van de werken aan de Markt in Oudenaarde leverde verschillende sporen op van oudere bebouwing op het achtererf van het perceel. Een eerste categorie aan sporen dat aangetroffen werd, zijn verschillende afwateringsgootjes. Een enkel gootje zorgde voor de afwatering richting een waterciterne, terwijl twee aanvullende gootjes overtollig water richting de Burgschelde evacueerden. Gezien de afwezigheid van vondstmateriaal en het herbruik van bakstenen is het moeilijk om deze structuren te dateren. Waarschijnlijk kan de demping van de Burgschelde, in de jaren 60 van vorige eeuw, als een *terminus ante quem* gezien worden.

Naast deze gootjes werden enkele fragmentair bewaarde resten van bakstenen muren aangetroffen. Waarschijnlijk maken deze muurresten deel uit van een oudere achtergevel. Interessant is in ieder geval de afdruk van een oudere bebouwingsfase die herkend kan worden in de westelijke perceelsmuur. Aangezien deze afdruk niet overeenkwam met de recente bebouwing, die op het moment van het onderzoek net gesloopt was, en de muur bovendien uit vrij grote bakstenen (24 cm lang) en een vrij zandige mortel opgebouwd werd, kan verondersteld worden dat het hier een vrij oude voorloper van de bebouwing op het achtererf gaat. Vreemd genoeg werd opgemerkt dat de aangetroffen muurresten en de afdrukruk in de perceelsmuur niet in elkaars verlengde liggen. Hieruit kan mogelijk geconcludeerd worden dat het om twee verschillende fases van eerdere bebouwing op het achtererf gaat.

Figuur 28: Afdruk in perceelsmuur

Op deze manier zou volgende hypothetische fasering opgesteld kunnen worden:

- Fase 1: Muurresten op het achtererf van het perceel
- Fase 2: Subrecente afdruk van gebouw in de westelijke perceelsmuur
- Fase 3: Recente (afgebroken) bijgebouwen op het achtererf

3.6 Synthese kennis archeologische site

Op basis van de aangetroffen stratigrafie kan gesteld worden dat op de volledige projectlocatie een goed bewaard archeologisch bodemarchief aanwezig was. In de context van dit onderzoek werd slechts een beperkt deel van dit bodemarchief bedreigd. Er werd dus slechts een beperkt deel onderzocht. Duidelijk is echter dat voor toekomstige ingrepen op of in de onmiddellijke nabijheid van het projectgebied een hoge archeologische waardering kan geciteerd worden.

3.7 Beantwoording onderzoeksvragen en -doelen

De vraagstelling voor het hier beschreven vervolgonderzoek werd beschreven in het programma van maatregelen bij de archeologienota 'Archeologienota Oudenaarde Markt 24' (ID: 4812)¹⁵:

“De vraagstelling bestaat er voornamelijk uit om na te gaan of er archeologische sporen aanwezig zijn op het terrein, en of deze verband houden met het huidige gebouw, de 13de-eeuwse voorloper, of eventuele vroegere tijdsperiodes, en hoe deze bijdragen tot een betere kennis van de evolutie van het stadsdeel tussen de huidige markt en de vroegere Burgschelde.”

¹⁵ ACKE et al. 2017

Aangezien binnen het programma van maatregelen geen concrete onderzoeksvragen opgesteld werden, wordt hier tekstueel zo goed mogelijk de vraagstelling beantwoord op basis van de resultaten van het onderzoek.

Het archeologisch onderzoek aan de Markt in Oudenaarde kon wel degelijk archeologische sporen aansnijden op het terrein. Tijdens het onderzoek werden verschillende muurresten, een waterciterne en enkele afwateringsstructuren blootgelegd. De fragmentaire aard van de aangetroffen resten heeft echter tot gevolg dat er moeilijk conclusies uit te trekken zijn wat betreft een mogelijke fasering of de relatie tot het huidige pand (en zijn 13de-eeuwse voorloper). Wat betreft de bijdrage tot een betere kennis van de evolutie van het stadsdeel tussen de huidige markt en de vroegere Burgschelde kunnen de aangelegde profielen in ieder geval aantonen dat hier een volmiddeleeuwse, en waarschijnlijk vroegere, bewoning verwacht kan worden. De profielen konden, binnen het bestek van dit onderzoek, slechts tot op geringe diepte aangelegd worden, maar toonden in ieder geval interessante ophogingslagen die op basis van het aangetroffen vondstmateriaal ruim in de volle middeleeuwen kunnen gedateerd worden.

3.8 Samenvatting

Op een projectgebied gelegen tussen de markt en de Burgschelde in Oudenaarde plande de initiatiefnemer een reeks vernieuwingswerken. Omdat de projectlocatie gelegen is binnen een vastgestelde archeologische zone, de totale oppervlakte van de geplande ingreep in de bodem 100m² of meer bedroeg en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedroeg, was een archeologienota verplicht. De opgestelde archeologienota (ID: 4812)¹⁶ adviseerde een begeleiding van de werken. De precieze voorwaarden en concrete uitvoering van deze begeleiding werden beschreven in het programma van maatregelen bij de archeologienota.

Het voorliggende eindverslag is de rapportage van de resultaten van de archeologische begeleiding op het terrein aan de Markt in Oudenaarde. Deze begeleiding werd uitgevoerd tijdens de uitvoering van de vergunde werken, zoals voorgeschreven in het programma van maatregelen van de bekrachtigde archeologienota. De archeologische resultaten van de begeleiding zijn zeer mager en fragmentair te noemen. Tijdens het onderzoek werden verschillende fragmentaire muurresten en drainagestructuren aangesneden. Bij gebrek aan een bredere context is het moeilijk om hieruit gevorderde conclusies te trekken. Wel is duidelijk dat er zich op het achtererf van het pand ophogingslagen bevinden die teruggaan tot minstens de volle middeleeuwen. In de ophogingslagen werden muurresten aangetroffen die getuigen dat er op een bepaald moment tussen de volle middeleeuwen en de huidige periode een uitgebreidere achterbouw aanwezig moet geweest zijn. De precieze fasering of omvang van deze achterbouwen zijn moeilijk te achterhalen gezien de fragmentaire aard van de onderzochte resten.

¹⁶ ACKE et al. 2017

4 Bijlagen

4.1 Lijst met figuren

Figuur 1: Fase 1 - Graafmachine voor de aangetroffen regenwaterput	8
Figuur 2: Fase 2 - Controleput langs perceelsmuur	9
Figuur 3: Fase 3 - Aanleg van een geleidelijke helling vanaf de huidige apotheek tot aan de Burgschelde	10
Figuur 4: Fase 4 - Aanleg van funderingssleuven	11
Figuur 5: Fase 5: Plaatsing van waterciterne	12
Figuur 6: Vlakfoto fase 1	19
Figuur 7: Overzichtsfoto noordelijke profielput fase 2	20
Figuur 8: Overzichtsfoto zuidelijke profielput fase 2	20
Figuur 9: Overzichtsfoto westelijk deel werkput fase 3	21
Figuur 10: Overzichtsfoto oostelijk deel werkput fase 3	21
Figuur 11: Overzichtsfoto fase 4	22
Figuur 12: Overzichtsfoto plaatsing citerne fase 5	23
Figuur 13: Overzichtsfoto rioleringsleuf fase 5	24
Figuur 14: Aangelegde profielen tijdens de verschillende fases van de begeleiding (1:100; digitaal; 25-06-2018)	30
Figuur 15: Profiel 1 - Tekening	30
Figuur 16: Profiel 1 - Foto	30
Figuur 17: Spoor 1001: waterciterne	33
Figuur 18: Doorsnede van spoor 1014	34
Figuur 19: Vlakfoto van spoor 1014	34
Figuur 20: Vlakfoto van spoor 1032	35
Figuur 21: Extrapolatie van de sporen 1010, 1014 en 1032 (1:100; digitaal; 22-06-2018)	35
Figuur 22: Westelijke perceelsmuur met afdruk van oudere woning	36
Figuur 23: Vlakfoto van spoor 1010 met extrapolatie van de afdruk in de westelijke gevelmuur & spoor 1010	36
Figuur 24: Vlakfoto van spoor 1002	37
Figuur 25: Vlakfoto van sporen 1011 en 1012	38
Figuur 26:	40

4.2 Lijst met plannen

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (1:3.000; digitaal; 12-04-2018)	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart kleinschalig (GRB) (1:3.000; digitaal; 12-04-2018)	3
Plan 3: Plangebied op kadasterkaart grootschalig (GRB) (1:200; digitaal; 12-04-2018)	4
Plan 4: Werkputten fase 1 (1:200; digitaal; 13-06-2018)	13
Plan 5: Werkputten fase 2 (1:200; digitaal; 13-06-2018)	14
Plan 6: Werkputten fase 3 (1:200; digitaal; 13-06-2018)	15
Plan 7: Werkputten fase 4 (1:200; digitaal; 13-06-2018)	16
Plan 8: Werkputten fase 5 (1:200; digitaal; 13-06-2018)	17
Plan 9: Werkputten fase 6 (1:200; digitaal; 13-06-2018)	18
Plan 10: Gecombineerde allesporenkaart geplot op het GRB (1:100; digitaal; 22-06-2018)	32

4.3 Lijst met tabellen

Tabel 1: Fasering van de begeleiding	8
Tabel 2: Overzicht betrokken actoren en specialisten	26
Tabel 3: Aantallen per vondstcategorie	27
Tabel 4: Overzicht types sporen	33
Tabel 5: Geraadpleegde specialisten	38

Tabel 6: overzicht van de vondsten op basis van een gereduceerde assessmenttabel..... 39

4.4 Fotolijst

4.5 Sporenlijst

4.6 Vondstenlijst

4.7 Monsterlijst

5 Bibliografie

ACKE, B., BRACKE, M. & VAN QUAETHEN, K., 2017. *Archeologienota Oudenaarde Markt 24*,

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2018. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 3.0)*, Brussel.

GEOPUNT, 2018. GEOPUNT VLAANDEREN.

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED, 2017. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at:
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/> [Accessed February 27, 2017].